

TÖRTÉNELEM

Hont megyének is főorvosa volt: Stipsics Ferdinánd Károly (1754–1820)

250 évvel ezelőtt, 1754. április 25-én született Székesfehérvárott **Stipsics Ferdinánd Károly** a 18. és 19. század fordulójának híres pesti orvosprofesszora. A mi megemlékezésünket az indokolja, hogy Stipsics pályafutását Hont vármegyében kezdte: 1775 és 1780 között ő volt a megye „fizikusa”, azaz főorvosa.

Orvosi oklevelét a rövid életű **nagyszombati** orvosi karon szerezte meg 1774-ben a **vesekövek természetéről és azok gyógyszereiről** írt orvosi értekezésével. S mivel az 1772-től a megyében működő osztórák **Maximilián Stoll** doktor 1774-ben Bécsbe távozott – s lett ott belőle két év múlva híres egyetemi orvostanár – a megye rendjei az 1775. január 10-i megyegyűlésen örömmel vették tudomásul, hogy a főispán máris megtalálta Stoll utódját Stipsics személyében. Sajnos, ez az egyetlen írásbeli dokumentuma Stipsics honti működésének – a korabeli jegyzőkönyvek, orvosi jelentések a második világháború alatt megsemmisültek. Így csak sejthjük, hogy Stipsics nem a kemencei megyeházban, hanem inkább a gyógyszerterárral, postahivatallal már rendelkező Ipolyságon lakhatott.

Jóval több adatot találtunk az 1780 utáni pályafutásáról. Hont megyéből Pestre költözött, és előbb a **város főorvosaként** működött, majd visszatért alma materéhez, az időközben Nagyszombatból Budára, majd Pestre költöztetett egyetemre. Előbb a seborvosoknak adott elő, majd később ő lett a **gyógyszer-tan professzora**. Nem kis büszkeséggel írjuk le: Hont vármegye két híres orvosprofesszornak – a bécsi Stollnak és a pesti Stipsicsnek – szolgált

„ugródeszkául” karrierje kezdetén. Stipsics kitűnő tanár lehetett: igaz ugyan, hogy tanácskönyvet nem írt, de hétszer választották meg őt **dékánnak** és az orvosprofesszorok közül ő állt a legtöbbször – háromszor – **rektorként** az egyetem élén is. 1790-ben latin nyelvű tanulmányt adott ki, melyben síkra szállt az egyetemi oktatás megreformálása mellett. Szerette volna elérni, hogy az orvosi karról csak azonos tudásszintű diákok kerüljenek ki. Hont megyében is szerzett tapasztalatai alapján ugyanis látta, hogy a sebészcéhekből érkező és az orvosi karon csak tanfolyamot végző seborvosok tudásában messze elmaradnak a teljes egyetemi oktatást abszolváló doktorok mögött. Nem rajta múlt, hogy javaslatából csak évtizedek múltán lett valóság.

Nem tudjuk, járt-e egyetemi tanárként egykori működési helyén, Ipolyságon és környékén. Valószínűleg nem, hiszen egykori megyéje nem ajándékozta meg őt „táblabírói” címmel, mint ahogy tanártársra, a magyar nyelvű orvosi irodalom megeremtője, **Rácz Sámuel** esetében ezt megtette. Járhatott viszont Nyitra, mivel lánya a Nyitra megyei főorvos felesége lett.

Amikor élete 66. esztendejében elhunyt, halálhírére mind a német, mind a magyar pestbudai lapok az egyetemi tanárnak és királyi tanácsosnak kijáró tisztelettel közölték. Hont megyei működéséről e nekrológokban azonban nem esett szó, talán ennek tudható be, hogy Stipsicsét „kifelejtették” a Borovszky-féle megyei monográfiából. E kis írás ezen adósság törlesztése is.

Dr. Kiss László

A Csemadok március 6-i ünnepi ülése

A Lévai és a Nagykürtösi járás kitüntetettjei

Megalakulásának 55. évét ünnepelte 2004. március 6-án Dunaszerdahelyen a Városi Művelődési Központban a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség – a **Csemadok**. /Az országos szervezet 1949. március 5-én alakult Pozsonyban./ Ünnepi beszédet mondott **Köteles László** alelnök, a szervezet megbízott elnöke, aki felidézte a kezdeteket és az eltelt 55 év legfontosabb állomásait. Az emlékülést köszöntötte – többek között – **Csáky Pál**, a szlovák kormány elnökhelyettese, aki az évforduló alkalmából átadta a szövetség vezetőinek a szlovák kormány ezüstplakettjét.

A Csemadok Országos Tanácsa /OT/ *emlékérmet* adományozott a szervezet egykori országos elnökeinek: **Dobos Lászlónak**, **Szabó Rezsőnek**, **Sídó Zoltánnak**, **Bauer Győzőnek**, **Kolár Péternek**, **Kvarda Józsefnek** és *in memoriam* **Lőrincz Gyulának**. Rajtuk kívül több mint 60 aktív tag, népművészeti és éneklőcsoport kapott emlékplakettet.

A Lévai járás kitüntetettjei: **Halász Gyula**, a Garam Menti Népi Együttes vezetője, **Korpás Pál**, az OT volt tagja és a területi választmány volt alelnöke, **Szarka Katalin**, a Csemadok Palásti Alapszervezetének elnöke és a **Százdi Citerazenekar**.

A Nagykürtösi járás két kitüntetettje: **Bodzsár Gyula**, a Nagykürtösi TV titkára és **Kliment Éva**, a Csemadok Szécsényi Alapszervezetének elnöke.

Az ünnepi ülésre készített anyagból többek között megtudtuk, hogy régióink néhány helységében 1949-ben mikor alakult meg a Csemadok-alapszervezet: Zseliz /május 29./, Léva /jún. 19./, Ipolyság /nov. 13./, Felsőtúr /nov. 27./, Ipolynagyfalva /dec. 4./, Palást /dec. 18./.

A volt Ipolysági járást az országos alakuló közgyűlésen a következők képviselték: **Kádasi Ferenc**, **Sisay Vilmos**, **Major Sándor** és **Jochlik Rudolf**.

kp

Normális?

A közelmúltban nagy megtiszteltetés érte városunkat: meglátogatott bennünket a köztársaság elnöke.

Bizony nem mindennapi dolog az ilyesmi. Széles e hazában nem akárki dicsekedhet azzal, hogy személyesen láthatta az elnök urat. A látogatásnak azonban van egy kis szépség-hibája: az időpont. Mit ad isten, a látogatás éppen az elnökválasztási kampány idejére esik. Az ember óhatatlanul is gondolkozóba esik: önzetlen szeretet, szimpátia vezényelte az elnök úr lépteit városunkba, vagy választókat verbuvál magának? Szeretni éppenséggel szerethető volna az árvízi látogatása óta is, mert, ugye, akkor volt itt utoljára. Tisztelem, becsülöm az elnök urat, de ha csupán mindennapi gondjainkat jött megismerni és jó szívvvel orvosolni, rossz volt az időzítés. Gondjaink nem újkeletűek, azok már hosszú évek óta megvannak. Ha eddig nem tudta senki megoldani azokat, egy elnöki

látogatás sem oldja meg őket. Gondoljunk csak bele: ebben az országban számtalan Ipolysághoz hasonló kisváros van, nem beszélve a nagyobbakról, ahol legalább ennyi problémával küszködnek, mint nálunk. Enyhén szólva, dőreség lenne azt hinnünk, hogy mi vagyunk a kiválasztottak, hogy most már ihaj-csuhaj! A legjobb esetben majd néhány ígérettel többet kapunk. Elfér a többi között!

A jelenlegi elnök csupán az egyik jelölt a tizenkettő közül. A többi /kivéve azt az egy jelöltet, aki még február végén meglátogatta Ipolyságot/ talán még nem fedezte fel az országnak ezt a zugát, vagy azoknak egyáltalán nem is kellünk. Mindenesetre a szavazatainkra szüség lesz. Még legalább néhány napig. Aztán meg majd /istenments! / egy újabb árvíz vagy egy újabb választási hadjárat fog kelleni, hogy valaki megtalálja Ipolyságot a térképen!

Belányi Gyula